ROZPRAVY ÚSTAVU
PRO VÝZKUM DÍTĚTE A DORŮSTAJÍCÍ MLÁDEŽE
(ČESKÉHO PEDOLOGICKÉHO ÚSTAVU HLAV. MĚSTA PRAHY)
Reports of the Pedological Institute of Prague — Travaux de l'Institut pedologique de Prague — Adresse: Prague II., Vladislavova 5

Číslo 55 Rok 1929

Duševní úchylky školní mládeže

Napsal
univ. docent MUDr. Karel Herfort

Zvláštní otisk z knihy „Nová mateřská škola“

V Praze 1929

Nákladem vlastním — Tiskem Pražské akc. tiskárny

MUDr. Karel H e r f o r t,
docent Karlovy university (Praha):

DUŠEVNÍ ÚCHYLKY ŠKOLNÍ MLÁDEŽE.

ětšina chorob duševních stíhá člověka ve věku dospělém, „blázní“, jak lidově říkáme, v našich ústavech pro choromyslné jsou až na výjimky lidé dorostlí. Jen velmi častá duševní choroba, která byla *Kraepelinem* nazvána *dedementia praecox*, t. j. zesláblost (duševní) časná, začíná již, jak jméno její označuje, „časně“ a stíhá již mladistvé muže a ženy, dorostence. Nejlepší znalec této choroby, švýcarský psychiatr *Bleuler*, nazval chorobu tu *schizofrenií*, t. j. rozpad duše, označení velmi případné.

V mládí vyskytuje se jako hlavní porucha duševní *slabomyslnost*; na rozhraní pak mezi duševním zdravím a duševní chorobou nacházíme v dětském věku velmi často tak řečené *psychopatické konstituce*. Můžeme zcela všeobecně říci, *slabomyslnost* je hlavně vyznačena zaostalostí inteligence neb, jak obyčejně říkáme, je vyznačena inteligenčními defekty, kdežto u psychopatických konstitucí jde hlavně o vadný volní a citový život.

Obě tyto duševní choroby neb psychosy nejsou ani tak poruchami duševními, jako spíše poruchami vývoje duševního, právě proto, že stíhají člověka v době jeho vývoje, v mládí. V jednotné osobnosti dítěte nemůžeme však odděliti vývoj duševní od vývoje tělesného, oba tyto vývoje splývají ve vývoj jediný živé dětské bytosti, která není ani tělem, ani duší, nýbrž obdivuhodnou *mnohojednotou* psycho-fysicky neutrální. Z toho si také vysvětlíme, proč u slabomyslných nacházíme

tak často vedle poruch vývoje duševního také poruchy vývoje tělesného, proč slabomyslní nebývají jen mrzáky duševními, nýbrž většinou také mrzáky tělesnými.

Představte si velkou ovocnou zahradu, ve které jsou hlavně dva druhy stromů, jablka a hrušky. Tak jak sadař sbírá ovoce do dvou košů a sice jablka do jednoho, hrušky do druhého koše, tak sbíráme také psychosy mládí do dvou takových velkých košů, z nichž jeden má nadpis *slabomyslnost*, druhý nadpis *psychopatické konstituce.*

V této práci chceme se obírati jen tím košem, ve kterém jsou jablka, jen tím košem s nadpisem *slabomyslnost.* Přinesme si ten koš s jablky sem ke stolu a hleďme jablka ta zde na stole nějak roztříditi. Nejjednodušší rozdělení bude podle velikosti: můžeme jablka ta rozděliti na 3 skupiny, na jablka velká, malá a na jablka velikosti prostřední. Všechny znaky lidské se tak dělí. Vezměte na př. délku tělesnou. Máme děti na př. desítileté hochy velké, malé a prostřední velikosti. Podobně rozděluje psychiatrie případy psychos mládí, které nasbírala do společného koše a označila je podle hlavní známky *slabomyslnost*, ve tři skupiny:

1. slabomyslní *těžkého* stupně či *idioti, blbci* jsou děti, které vykazují vedle poruch vývoje tělesného *těžké* inteligenční defekty, těžkou zaostalost duševní;

2. slabomyslní *středního* stupně či *imbecili*, vykazují inteligenční defekty středního stupně;

3. slabomyslní *lehkého* stupně či *debili*, podle označení *Kuffnerova nedoumní*, vykazují jen lehké defekty inteligence.

Řecké slovo idios znamená vlastní, sobě přináležející na rozdíl od společného. Chceme tedy slovem idiot říci, že tito zakrnělci jsou pro sebe, jaksi odtrženi od lidské pospolitosti. Slova latinská *imbecillis* a *debilis* jsou souznačná a znamenají *slabý*, duševní choroby samé jmenujeme *imbecilitu* a *debilitu*. České označení *slabomyslný* neznamená, že chorý ten má slabé

smysly, jako na př. slepý, hluchoněmý, nýbrž že má slabou *mysl*. Označujeme-li tyto děti jménem *slabomyslní*, označujeme je jen podle hlavní chorobné známky, t. j. podle inteligenčního defektu; nesmíme však zapomenouti, že to, co ve většině případů takové děti činí pro život jen málo schopné neb vůbec neschopné, není ani tak tato porucha inteligence, tato porucha rozumového života, jako spíše jejich poruchy života volního a citového.

Vraťme se k našemu přirovnání. Rozdělení jablek, která jsme si v oné ovocné zahradě nasbírali a sice podle velikosti, má praktickou cenu na př. pro prodavače těch jablek, ale neurčuje *druhy* jablek. Dobrý znalec by nám jablka teprve uspořádal správně podle druhů a označil je jako jablka panenská, zlatou renetu, kalvillová a pod., při čemž mu je vedlejší velikost. Také rozdělení psychos mládí s inteligenčními defekty na formy těžké, střední a lehké není vědecké, ale má pro ty děti velký význam *pedagogický* a *sociální*: *určuje postavení jich ke společnosti lidské a druh jich péče.*

Můžeme si zde hned naznačiti hlavní formy péče o slabomyslné: *Idiot* patří do *ošetřovny*, *imbecil* do *výchovny*, *debil* do *pomocné školy*. To je ovšem jen naše přání, ve skutečnosti nacházíme i v našich pomocných školách i ve výchovnách elementy idiotické a to následkem nedostatečného vývoje naší sociální péče o ubožáky slabomyslné.

Pro lékařskou vědu je *slabomyslnost* pouhá známka, pouhý příznak či znak těch nejrůznějších duševních chorob mládí. Tak, jak botanika neuspokojí tříditi jablka jen podle velikosti, tak také nesmí se psychiatr uspokojiti poznatkem, že slabomyslný jeví hlubší neb lehčí nedostatečnost duševní, nýbrž musí stanoviti druh choroby, základní chorobu, která příznaky ty zaviňuje. Jak jsem v starší práci napsal: „To je úkol psychiatrie, aby z velkého koše, ve kterém pod jménem slabomyslnost se nachází pestrá směsice nejrůznějších chorob

duševních, vybírala a k sobě přiřazovala jednotlivé případy v klinické jednotky, nesmí choroby duševní mládí posuzovati jen podle stupně slabomyslnosti, který je sice hlavním povšechným příznakem, ale jen příznakem, ale ještě ne chorobou samou.“ Vedle výzkumu klinického děkuje psychiatrie hlavní vědecké poznatky pathologické anatomii, která studuje pitevní protokoly zemřelých dětí slabomyslných a mikroskopicky vyšetřuje různé ústroje jejich hlavně ústřední soustavu nervovou. Psychiatrie považuje choroby duševní za choroby mozku, můžeme také říci za choroby těla. Také vývoj duševní víže psychiatrie na mozek, na vývoj mozku. Slabomyslné dítě má proto vadný vývoj duševní, protože je porušen vývoj jeho mozku; při tom zůstává pro nás lhostejná otázka filosofická, je-li živý mozek sídlem neb jen nástrojem duše. Slabomyslnost se obyčejně dělí na slabomyslnost *vrozenou* a *získanou*. Vrozenou chorobu přináší dítě s sebou na svět, získanou získává teprve za porodu neb v dalším životě poporodním. Ve skutečnosti však je běžný pojem vrozené slabomyslnosti daleko širší. Psychiatři čítají k ní psychosy s defekty (inteligence):

I. vzniklé před porodem, praenatalně a to:

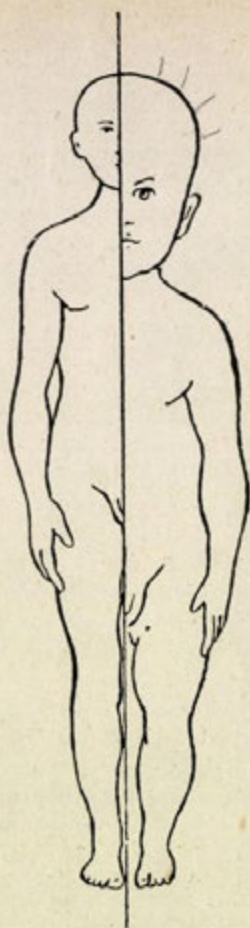
a) prvotnou méněcenností zárodečných buněk neb oplozeného vajíčka — *slabomyslnost blastogenní či germinativní*,

b) *slabomyslnost vrozenou* t. j. získanou za života děložního následkem zevních příčin, jako jsou nemoci a poranění matky dítěte;

II. slabomyslnost *záporodní* či *intranatální* vzniklou hlavně úzkou pánví za porodu;

III. slabomyslnost postnatální, poporodní, *časnou*, t. j. slabomyslnost získanou v prvých 3—4 letech života poporodního, postnatálního, kdy ještě ani hrubý vzrůst mozku není ukončen.

Psychiatrie nedělí tedy vrozené poruchy vývoje mozku od poruch získaných v prvých 3—4 letech poporodních. Je

Obr. 1. Vzrůst mozku u plodu a dítěte v prvých dvou letech.

to však správné, když následkem tohoto zvyku označujeme slabomyslnost, kterou získá nějaké dítě na př. v druhém roce poporodním, také jménem slabomyslnost vrozená? Zajisté není. Proto jsem škrtl v české psychiatrii jméno vrozená slabomyslnost v tomto širokém smyslu a nazývám slabomyslnost vrozenou a časně (do 4 roků) získanou krátkým jménem *slabomyslnost.* Pak ovšem všechny formy inteligenčních defektů, které psychiatrie označuje jménem slabomyslnost *získaná,* nesmíme tak nazývati, nýbrž navrhuji pro tyto choroby jméno *demence, sesláblost.* Choroby ty dělíme na: demence dětské či infantilní, demence mladistvé či juvenilní, demence *sekundární* či druhotné u dospělých po různých chorobách duševních, demence senilní u starců.

Dětské demence (získaná slabomyslnost po 4. roce) jsou podle mých zkušeností nemoci duševní vzácnější, kdežto *slabomyslnost* (dodej: vrozená a časně — do 3—4 roků — získaná) patří mezi nejčastější choroby duševní vůbec. Tedy opakujme: dítě stižené dětskou demencí či dětskou sešlostí duševní, podle označení *Kuffnera,* bylo nejméně do 4. roku duševně normální, teprve po 4. roce získalo nějakou škodlivinou inteligenční defekt. Hlavním příkladem v dnešní době je spavá chřipka. Německý psychiatr *Weygandt* přirovnává ducha zdravého dorostlého člověka k půdě dobře kultivované, ducha člověka slabomyslného k poušti nekultivované, demenci či slabomyslnost získanou po 4. roce k lánu kultivovanému, ale ohněm a vichřicí zničenému, na němž dosud jsou patrny stopy dřívějšího vzdělávání. Odpověď, proč tvoří slabomyslnost předporodní, záporodní a poporodní časná jednu přirozenou skupinu nejčastějších chorob duševních člověka: *slabomyslnost,* dává nám fysiologie vzrůstu mozku lidského.

Na začátku 4. měsíce fetálního je vlastní vývoj mozku ukončený, t. j. mozek je „utvořený“, rozeznáváme již na něm všechny hlavní součásti mozku dospělého člověka. Není tím

ovšem řečeno, že by vývoj mozku netrval dále, tvoří se na něm rýhy, ale vlastní vývoj další není oku bez mikroskopického vyšetření patrný; zato můžeme sledovati dobře další vzrůst mozku vážením. Mozek roste nejsilněji v době předporodní a to nejsilněji od 7.—9. měsíce. Porod sice způsobuje celý převrat v těle dítěte, ono stává se z části těla mateřského skutečným novým individuem lidským, ale v základech neliší se nijak vzrůst dítěte a jeho ústrojů před porozením od vzrůstu po

Věk	Délka tělesná je:
novorozeně	4 výšky hlavy
2 r.	5 výšek „
6 r.	6 „ „
12 r.	7 „ „
dorostlý	8 „ „

Tab. 1.

porodu. Ač absolutní příbytek váhy mozku v posledních měsících fetálních je větší, křivka prudčeji stoupá než v prvých měsících postfetálních, poporodních, přece *padá do prvního roku postnatálního největší absolutní přírůstek váhy mozkové v celém životě lidském.* To jasně ukazuje obr. 1. Od 5. roku je vzrůst nápadně zleněn a dovršuje v 8. roce skoro definitivní „terminální“, t. j. konečné váhy. Porovnáme-li vzrůst mozku se vzrůstem váhy tělesné a vzrůstem jiných ústrojů, jater a srdce, vidíme, že oba tyto ústroje přibývají na váze souměrně s váhou tělesnou. Oč však předstihuje vzrůst mozku v časné době postnatální vzrůst celkový a vzrůst ostatních ústrojů! Při narození váží mozek $3\frac{1}{2}$krát tolik, na konci 1. roku třikráte tolik, co játra, v 9. roce již vzrostla váha jater na polovinu váhy mozkové a dostihne jí v 17. roce.

Tento rychlý vzrůst mozku, mozkovny a celé hlavy v raném dětství ukazuje nám také proportionalita dětského těla. Postavíme-li vedle dorostlého člověka dítě novorozené, není rozdíl v souměrnosti obou tak patrný, ale velmi patrný stane se rozdíl ten, když oba fotografujeme stejně velké, což docílíme tím, že vzdalujeme dorostlého tak daleko od fotografického aparátu, až délka jeho na desce rovná se délce novorozeněte (viz obr. 2). Poměr délky hlavy se postupem mládí mění (viz tab. 1 a obr. 3).

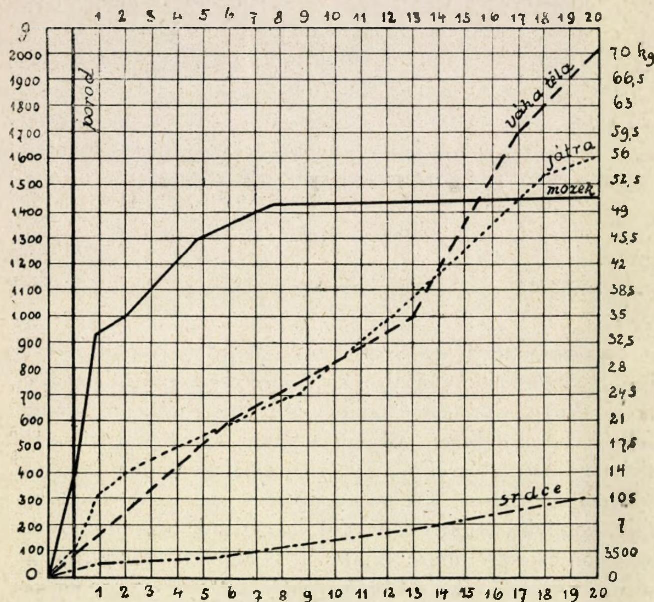
U slabomyslných vidíme, že také tato souměrnost těla bývá u těžkých idiotických dysplasií, t. j. zakrnělostí, zřejmě zadržená ve svém vývoji. U 8letého kretina Ernestina délka tělesná = 4¾ výšek hlavy, to je souměrnost 1½ roku starého děcka.

Vážíme-li děti slabomyslné, poznáváme, že jsou oproti dětem normálním stejného věku v průměru asi o 10 cm menšími, t. j. asi o 2 roky ve svém vzrůstu pozadu. Také ve váze tělesné jeví nižší čísla oproti dětem duševně normálním. Tak vážil hoch na obr. 5., ač 8letý, jen 16.5 kg, tedy asi tolik jak 4leté dítě.

Které jsou nejčastější příčiny slabomyslnosti?

Musíme rozeznávati příčiny *vnitřní a zevní*. *Vnitřní příčiny* musíme hledati už v pohlavních buňkách rodičů (spermatozoon a vajíčko), které mají vadnou konstituci či organisaci, takže z nich nevyvine se dítě zdravé, nýbrž choré a sice, jak říkáme, se základem chorým hlavně ústřední soustavy nervové a ústrojů s vnitřní sekrecí. O takových vnitřních příčinách slabomyslnosti můžeme mluviti u všech forem dědičného zatížení psycho- a neuropathického, kde totiž u rodičů a jich předků, neb, jak říkáme, v ascendenci dítěte, nacházíme choroby duševní a nervové. Sem též čítáme alkoholism, který zaviňuje tak často degeneraci neuropsychickou ani ne tak

následkem blastoftorie, t. j. otravy rodičovské pohlavní buňky alkoholickým jedem, jako spíše proto, že alkoholik je obyčejně psychopatem a proto má degenerované pohlavní buňky.

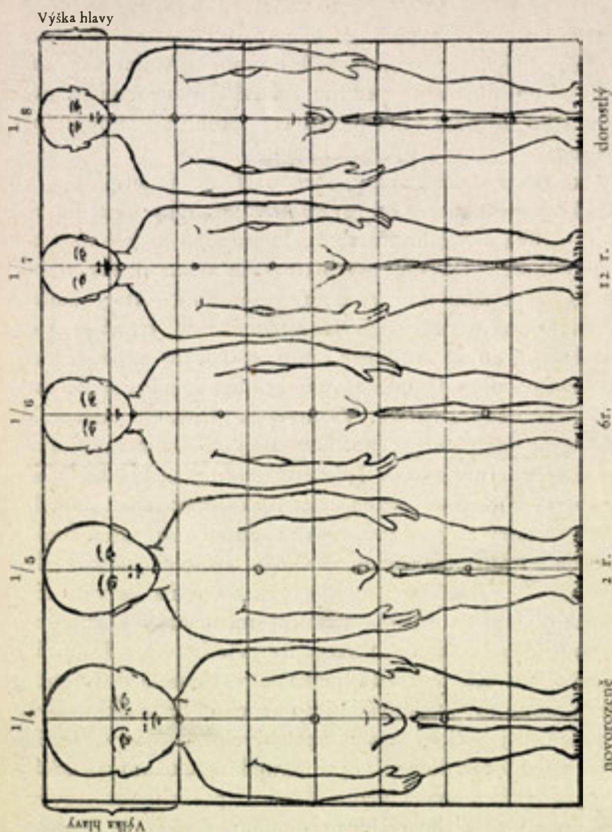
Obr. 2. Srovnávací křivky přírůstku celkové váhy tělesné a váhy ústrojů: mozku, jater, srdce

Čísla vpravo udávají váhu tělesnou; každý dílec abscisy značí 3·5 kg t. j. váhu těla při narození, takže přírůstek váhy tělesné lze v této jednotce stopovati. Čísla vlevo na abscise vyjadřují váhy ústrojů; u těchto čísel znamená stupeň na abscise 100 gr. Ústroje jsou tedy k váze tělesné v poměru 1 : 35

K *zevním příčinám* čítáme všechny škodliviny, které působí na plod, dítě za porodu a po porodu do 3—4 roků, po kterou dobu ještě trvá hrubý vzrůst mozku. Jsou to hlavně

zánětlivé děje kory a blan mozkových, vždy s určitým nálezem pitevním. Že těžký porod hlavně vysoké kleště při velmi úzké pánvi mateřské způsobiti mohou těžké poranění mozku, blan mozkových a lebky, je samozřejmé a je četnými pitevními nálezy potvrzeno. Z infekčních chorob udává se hlavně spála, záškrt, méně ostatní infekční choroby; vyvolávají tak řečená ložisková onemocnění mozku, zaviňující ve sféře psychické slabomyslnost. Podobně také působí těžší úrazy hlavy v raném mládí, které mohou zaviniti slabomyslnost, epilepsii, někdy také změnu povahy dítěte, tak porušení inteligence (psychopatická konstituce). Jako příčina slabomyslnosti udává se také psotníky, křeče vzniklé u kojenců hlavně těžkými katarrhy střevními: následkem vadného trávení usídlí se a rozmohou se v traktu střevním bakterie ve značné míře a tvoří jedy, toxiny, které kolujíce krví způsobí drážděním mozku křeče těžší neb lehčí, které náš lid nazval psotník či božec. Podle mého mínění nestačí božec ke vzniku slabomyslnosti; zrovna tak nestačí alkoholism, lues rodičů, nějaká infekční choroba dítěte, jako spála, samy o sobě, aby vyvolaly slabomyslnost. Nevěřím na „příčiny" slabomyslnosti, jak se v literatuře udávají. Ch = š:o, to jest, každá choroba je poměr škodliviny (š) ku odporu (o), který klade organism vzniku a vývoji choroby; můžeme také říci s *Martiem*, choroba je poměr mezi škodlivinou choroboplodnou, činitelem choroboplodným a konstitucí. Ve všech případech slabomyslnosti předpokládám vždy vnitřního činitele ve způsobu zvláštní disposice, která je zaviněna chorobnou strukturou a funkcí dědící hmoty, můžeme také říci vadnou organisací pohlavních buněk. Předpokládám na základě svého dlouholetého studia rodokmenů slabomyslných dítek vždy jako vlastní příčinu ne ony zevní „příčiny", které se obyčejně udávají, nýbrž vždy musí také býti heredodegenerace, t. j. chorobné pohlavní buňky rodičů. Myslím však, že ona vnitřní příčina, o sobě v četných případ-

dech, také nestačí, nýbrž většina forem slabomyslnosti jsou formy *smíšené*, kde exogenní porucha stala se vyvozující příčinou k projevení se chorobné konstituce, dříve latentní či skryté.

Obr. 3. Změna souměrnosti lidského těla během vzrůstu.

Ve všech případech slabomyslnosti předpokládám změny na pyramidových buňkách velkého mozku, které jsou tělesným nástrojem duše: jsou-li choré, mají-li vadnou funkci, pak jsou také vadné duševní děje, lidé takoví jsou choromyslní. U slabomyslných dětí je kora velkého mozku vadně vyvinuta a tím i vývoj duše samé, kterou lékařská psychologie a psychiatrie jako přírodní vědy nerozlučně spojují s tělesným aparátem mozku.

Jaké rozeznáváme tvary, formy slabomyslnosti?

Řekli jsme nahoře, že psychiatrie jest jako sadař, který všechna jablka své zahrady sbírá do jednoho koše s nápisem „slabomyslnost“. Dovede psychiatr také udati druhy slabomyslnosti, jak nám stanoví dobrý zahradník druhy jablek, které z koše vybírá? Můžeme říci klidně, že ve většině případů to psychiatrie dosud nedovede, musí se omeziti na ono nevědecké třídění případů podle velikosti inteligenčního defektu v idioty, imbecily a debily. Ve kterých případech dovede lékařská věda udati i druh choroby, tak jako sadař nám udává druhy jablek? Jsou to tak řečené *dysplasie*, t. j. zakrnělosti, které byly *Wielandem* označeny jako „specifické poruchy vzrůstové kostry“ a jsou způsobeny vadným vývojem a funkcí endokrinního aparátu, ústrojů s vnitřní sekrecí hlavně žláz krevních, t. j. žláz bez vývodu, bohatých na krevní cévstvo, jako je žláza štítná. Moderní medicina rozšiřuje pojem vnitřní sekrece či inkrece na všechny buňky státu lidského těla a učí, že každá buňka je rozrůzněná pro určitou funkci a mimo to musí odváděti do krve, můžeme říci, jakousi krevní daň, t. j. určitý chemický příspěvek, má-li vývoj dítěte, a to jak tělesný tak duševní, býti normální. K těmto poruchám vnitřní sekrece, působící vedle těžkých poruch vzrůstových také těžké formy slabomyslnosti, čítáme:

I. *Kretinism*, způsobený hlavně vadnou sekrecí žlázy štítné. Můžeme takový kretinism pokusně vyvolati u zvířete

na př. u kozy, když jí hned v prvních měsících postnatálních odstraníme operativně žlázu štítnou. Na obr. 4. jsou vyobrazeny 2 kozy čtyřměsíční ze stejného vrhu; vlevo je normální kontrolní zvíře, na pravo infantilní a idiotické zvíře pokusné,

Obr. 4. Experimentální kretinismus u kozy

kterému ve stáří 21 dní byla vyňata žláza štítná. U člověka pozorujeme 2 formy kretenismu a sice:

1. *sporadický*, ojedinělý *kretinism*, který se všude vyskytuje jako porucha vývoje žlázy štítné a tím i porucha funkce této endokrinní, krevní žlázy bez vývodu, kterou považujeme současně za nádržku jodu v lidském těle;

2. *endemický kretinism*, hromadný, který je projevem tak řečené kretinosní degenerace vázané na hornaté krajiny Alp, Pyreneí, u nás Krkonoš, Šumavy. Také na Moravě a hlavně

v Podkarpatské Rusi máme krajiny zamořené kretinosní degenerací. Jak se nám jeví tato degenerace kretinosní?

a) Nejlehčí forma je *vole*, *struma*, zbytnění žlázy štítné spojené s hypofunkcí, t. j. se sníženou funkcí.

b) *Kretinism*, t. j. slabomyslnost v takových krajinách hromadně vystupující od nejtěžších forem idiotia přes tvary imbecilní a debilní až k normální inteligenci. Můžeme říci, že obyvatelstvo celého zamořeného kraje jeví ve vysokém procentu poruchy vzrůstové hlavně kostry, které mohou býti také spojeny s voletem a s defekty inteligenčními, ale nemusí to býti.

c) Endemická kretinosní hluchoněmota následkem vadného vývoje vnitřního ucha, kůstek sluchových a skalní kosti rovněž hromadně vystupující v těchto zamořených krajinách.

Těžké formy kretinismu jeví značný trpasličí vzrůst, mají zvláštní habitus, vzezření, že znalec na první pohled činí diagnosu. Kůže bývá tlustá, místy zvláště zduřená, těstovité konsistence (*Myxoedem*), jazyk bývá zduřený, takže nemá místa v dutině ústní a vyčnívá z úst. Kretiny patří k nejtěžším formám idiotie. Lékařská věda bojuje proti této chorobě jednak podáváním kuchyňské soli smíšené s jodem, jednak tak řečenou substituční či náhražnou terapií, podáváním tabletek tyreoidinových, tedy žlázy štítné zvířecí.

II. K poruchám vývojovým, způsobeným vadnou sekrecí, čítáme také *mongolism*, *mongolní idiotii;* které inkretorické žlázy tuto formu slabomyslnosti způsobují, není ještě známo. Mongolní idioti jsou děti vesměs tělesně zakrnělé, upomínající svým vzezřením na plod, foetus (foetalismus). Mají jako rasoví mongolové šikmé postavení štěrbin očních, proto název mongolism. Z hlavních známek uvádíme jen krátce: brachykefalie (krátkolebosť), rozbrázděný jazyk (malinový, lingua

geografica) akromikrie, t. j. nápadně krátké a baculaté prsty u rukou a nohou; malíček u rukou je rohlíkovitě zahnutý (Siegertův znak), celková otylost a zvláštní těstovitá konsistence kůže; dosti často epicanthus, t. j. třetí víčko oční, rudiment 3. víčka očního ve vnitřním kůtku.

Obr. 5. Slabomyslná chovanka Ernestina, 18 roků.

III. Zbytněním a vadnou funkcí *hypofysy*, inkretorické žlázy na spodině mozku se nacházející, vzniká zvláštní otylost spojená s nápadným zakrněním pohlavního ústroje tak řeč. *Dystrophia adiposogenitalis Froelich*, která bývá také spojená se slabomyslností a často též epilepsií.

U všech těchto forem poruchy vnitřní sekrece následkem poruch vzrůstových hlavně kostry dělá individuum dojem dítěte daleko mladšího svého věku. Zachovává tedy chorobné znaky mládí přes normální dobu. Mluvíme v takových případech o *infantilismu* na př. kretinosním, mongolním a pod.

IV. *Dystrofický infantilismus* vzniká hlavně vlivem prostředí, při lues, alkoholismu rodičů a je podle mého názoru vždy způsobený také vnitřním faktorem, vadnou konstitucí pohlavní buňky jednoho neb obou rodičů. Děti tyto mívají zvlášť zaostalý pohlavní úd (hypogenitalismus) a nejsou jen děti viděné jaksi obráceným kukátkem, nýbrž mají i zaostalou proportionalitu těla (poměr délky hlavy k délce těla). Francouzi tento dystrofický infantilism nazývají *Infantilismus Type Lorain* neb *Chétivismus.**) (Obr. 5.)

Infantilismus Type Lorain, Chétivismus (Bauer) či Infantilismus dystrofický. Ku srovnání je současně fotografována *normální osoba stejného věku, 18. roků.*

Vraťme se opět k našemu starému připodobnění. Někdo, kdo nezná jak onen sadař různé druhy jablek, řekněme nějaký hoch, mohl by tříditi jablka do menších košů podle tvaru, barvy, slupky a pod. To činí také psychiatrie, když třídí případy slabomyslnosti

1. podle tvaru lebky a rozeznává mikrokefalie, makrokefalie, první s abnormně malou, druhé s abnormně velkou lebkou. Z ostatních skupin s abnormní hlavou chci zde jen uvésti věžovitou lebku (Turrikefalie).

2. slabomyslní epileptici tvoří zase společný koš, do kterého házíme pestrou směsici těch nejrůznějších forem duševně úchylních dětí, které jsou stiženy záchvaty epileptickými. V rodokmenech těchto dětí našel jsem spasmofilii, četné

*) Chétif — chudobný, ubohý.

případy zvýšené disposice ke křečím (psotníky, zápaly mozkových blan, epilepsie).

3. slabomyslní s obrnami tvoří zase jinou takovou velmi pestrou směsici úchylných dětí stižených tak řeč. mozkovou dětskou obrnou či infantilní cerebrální obrnou a můžeme si pamatovati zcela povšechně, že hlavně těžkými porody, asfyxií, předčasným porodem jsou zaviněny obrny všech končetin tak řeč. mozkové či cerebrální diplegie (Diplegia spastica infantilis), kdežto hemiplegie, t. j. obrny jen jedné poloviny těla (Hemiplegia spastica infantilis) vznikají hlavně v porodním životě po infekčních chorobách (spála, difterie, spalničky, chřipka). Obrny spastické nacházíme také u dětí s inteligencí normální.

Jiné takové vlastně umělé skupiny mohou tvořiti děti slabomyslné z rodin alkoholických, luetických, děti slabomyslné tuberkulosní, slepé, s vadami řeči, hluchoněmé a j. Kdy vznikla péče o slabomyslné?

Péče o slabomyslné je dítě nové doby. Obyčejně se udává jako vlastní začátek této péče rok 1828. V tom roce založil lékař *Ferrus v Bicêtru* u Paříže malý ústav pro idioty, který dodnes stává a slavil tedy právě jubileum svého stoletého trvání. V témže roce založen německým učitelem *Gugenmoosem* malý „Kretinenheim" v Solnohradě, který však brzy zašel. Kolébka péče o slabomyslné je Francie, v 2. polovici XIX. století pak vznikla v Německu nová forma péče o slabomyslné, pomocná škola.

Praotec péče o slabomyslné v naší vlasti je český lékař a pedagog *Karel Slavoj Amerling*, který se svou chotí *Františkou Svatavou* založil dne 17. června 1871 v Praze na Novém městě malý ústav, který po roce se přesídlil do šternberského paláce na Hradčanech a v r. 1920 přeložen do zámku Kinského v Budeničkách u Zlonic. Ústav ten, později *Ernestinum*, je vydržo-

ván spolkem paní sv. Anny za pomoci státu a země. O dalším vývoji péče o slabomyslné nemůžeme se zde šířiti.*) Chceme jen uvésti, že v r. 1929 má býti schválen zákon pro pomocné školy a že v r. 1923 v Čechách byl založen zemský ústav pro slabomyslné v Opařanech u Tábora s filiálkou ve Slatinanech u Chrudimě (1926).

*) Viz Josef Zeman, Črty z pedopatologie, Spisy dědictví Komenského č. 278, 1928.